

ФОРМУВАННЯ СТАТЕЙ ВИТРАТ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

(Представлено к.е.н., доц. Киян А.В.)

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання формуються різні види витрат виробництва, кожен з яких дає певну інформацію про ефективність сільськогосподарського виробництва. Різноманітність методичних підходів до визначення складу витрат та їх класифікації залежно від конкретних завдань у контексті управління витратами ускладнює дослідження ефективності виробництва продукції в сільському господарстві. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність розробки системи обґрунтованих показників, на підставі яких можна оцінити вплив процесу управління витратами на ефективність сільськогосподарського виробництва. При аналізі й оцінці ефективності формування витрат у сільському господарстві доцільно застосувати два підходи до структуризації витрат: за видами ресурсів і за статтями калькуляції[4].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивченню проблем організації та методики обліку витрат виробництва продукції рослинництва присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних учених-економістів: Ф.Ф. Бутинця, Т. Маренич, В.І. Мацибори, В.Б. Моссаковського, Г.Ф. Нашкерської, Г.Я. Стеблія, Ю.С. Цаль-Цалка та ін.

Метою статті є дослідження порядку формування статей витрат на виробництво зернових культур в сільськогосподарських підприємствах.

Викладення основного матеріалу. Рослинництво є важливим сектором економіки держави та джерелом прибутків суб'єктів підприємницької діяльності. Збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва та покращення її якості є актуальним питанням, особливо за умов, коли світовою тенденцією є зростання вартості продукції сільського господарства та її нестача. В зв'язку з цим питання обліку в галузі рослинництва є досить вагомими, оскільки лише облік є єдиним джерелом інформації, необхідної для управління та контролю за економічними показниками виробництва продукції рослинництва [3].

Витрати виробництва – це сукупність живої та уречевленої праці, яка виступає як витрати засобів і предметів праці. В процесі виробництва одночасно діє природний фактор, що особливо характерний для сільського господарства, в якому виробництво тісно пов'язане з живими організмами - рослинами і тваринами. У цій галузі діяльність неможлива без використання землі, сонця, води та інших чинників природного середовища [1].

Повне і достовірне відображення витрат на виробництво зернових культур є основою для аналізу господарської діяльності й ефективності виробництва в сільськогосподарських підприємствах. За економічним змістом витрати групують за такими елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація основних засобів та нематеріальних активів, інші витрати (рис. 1).

Рис. 1. Склад витрат виробничої собівартості сільськогосподарської продукції

Таке групування єдине для всіх галузей народного господарства і визначене багатьма нормативними документами щодо організації та здійснення бухгалтерського обліку. Але витрати не однорідні і тому для планування та обліку за способом включення в собівартість продукції їх групують по статтям. Це дає змогу знати складові собівартості з метою впливу на формування її величини. Нами були здійсненні дослідження структури витрат на виробництво озимої пшениці в сільськогосподарських підприємствах України за 2014-2015 рр. (табл. 1) [2]. По-перше, відмітимо, що за обраний період дослідження найбільш суттєві зміни відбулися по затратам на мінеральні добрива. Так, якщо в 2014 році їх питома вага дорівнювала 28,2 %, то в 2015 році вона збільшилась до 33,5 %. Також спостерігається зменшення по затратам на оплату праці працівників сільськогосподарських підприємств. Так, якщо в 2014 році їх питома вага дорівнювала 6,2 %, то в 2015 році вона зменшилась до 5,0 %.

Таблиця 1

Динаміка структури витрат на виробництво озимої пшениці за елементами у 2014
2015 рр.,%

Статті витрат	Рік	
	2014	2015
Прямі матеріальні витрати	65,3	69,2
з них		
насіння та посадковий матеріал	14,1	11,1
мінеральні добрива	28,2	33,5
пальне і мастильні матеріали	21,7	17,9
оплата послуг і робіт сторонніх організацій	14,9	15,6
решта матеріальних витрат	21,1	21,9
Прямі витрати на оплату праці	6,2	5,0
Інші прямі витрати і загальновиробничі витрати – всього	28,5	25,8
з них		
амортизація необоротних активів	21,4	19,6
відрахування на соціальні заходи	7,9	6,9
решта інших прямих та загальновиробничих витрат	70,7	73,5
Витрати – всього	100,0	100,0

Слід сказати, що це негативне явище, оскільки воно пов'язане із зменшенням розміру оплати праці, що одночасно впливає на зниження рівня соціального захисту населення селян. Темпи росту витрат на оплату праці зменшуються, в той же час, коли загальна сума витрат на виробництво зростає. Також відмітимо, що витрати на амортизацію основних засобів мають тенденцію до зниження і в порівнянні з 2014 роком у 2015 році зменшилися з 21,4 % до 19,6 %. На нашу думку подібну ситуацію викликали різні причини. Насамперед, це зміни у складі виробничих засобів. Сільськогосподарські підприємства в обмеженій кількості купують нову техніку та обладнання. Основні засоби вибувають з виробничого потенціалу господарств, а заміни їм сучасною, більш прогресивною технікою відбувається дуже повільно. Також причиною цього може бути причина, пов'язана з процесом реформування, що відбувався в аграрному секторі. Так, підприємства обліковують основні засоби на позабалансовому рахунку, як взяті в оренду, і амортизацію на них не нараховують, тобто не створюється фонд для їх відтворення.

В сільськогосподарських підприємствах витрати на виробництво зернових культур при їх плануванні і калькулюванні групуються за такими статтями: витрати на оплату праці; насіння та посадковий матеріал; паливо та мастильні матеріал;

добрива; засоби захисту рослин; сировина та матеріали (без зворотних відходів); роботи та послуги; витрати на ремонт необоротних активів; інші витрати на утримання основних засобів; інші витрат; загальновиробничі витрати

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що в складі витрат на виробництво сільськогосподарської продукції за період дослідження відбулися суттєві зміни. Ця тенденція обумовлена рядом факторів: ціновим, організаційним та методологічним. На нашу думку, повинна змінювати структуру загальних витрат виробництва в бік збільшення частини, яка направляється на особисте споживання селян, тобто збільшення долі оплати праці. Також повинна відбуватись інтенсифікація виробництва через натуральні фактори впливу, а саме зростання витрат на мінеральні добрива до рівня передових господарств, що дасть змогу вирішити не тільки екологічні проблеми та проблеми стабілізації рівня родючості ґрунтів, а й реально підвищить урожайність сільськогосподарських культур.

Список використаної літератури:

1. Кушнір В. Економічна суть і зміст витрат на виробництво продукції рослинництва та формування її собівартості / В. Кушнір // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2013_04_18_19_kampodilsk/sekcija_3_2013_04_18_19/ekonomichna_sutnist_i_zmist_vitrat_na_virobnictvo_produkciji_roslinnictva_ta_formuvannja_jiji_sobivartosti/23-1-0-592

2. Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2015 рік. Статистичний бюлетень. – Київ. – 2016.

3. Хобот О.Г. Поняття та методи визначення собівартості продукції рослинництва / О.Г. Хобот // [Електронний ресурс] – Джерело доступу: http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Economics/53110.doc.htm

References:

1. Kushnir V. Ekonomichna sut' i zmist vytrat na vyrobnytstvo produktsii roslynyystva ta formuvannia ii sobivartosti [economic nature and content costs for crop production and the formation of its cost] available at: http://sophus.at.ua/publ/2013_04_18_19_kampodilsk/sekcija_3_2013_04_18_19/ekonomichna_sutnist_i_zmist_vitrat_na_virobnictvo_produkciji_roslinnictva_ta_formuvannja_jiji_sobivartosti/23-1-0-592

2. Osnovni ekonomichni pokaznyky vyrobnytstva produktsiyi sil's'koho hospodarstva v sil's'kohospodars'kykhpriyemstvakh za 2015 rik: Statystychnyy byuletень [Key economic indicators of agricultural production in the agricultural enterprises for 2015: Statistical Bulletin]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Kyiv, 2016, 84 p. (in Ukrainian).

3. Khot O.H. Poniattia ta metody vyznachennia sobivartosti produktsii roslynyystva [The concept and methods of determining the cost of crop production] available at: http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Economics/53110.doc.htm

ПОПОВА Оксана Володимирівна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку доходів сільськогосподарських підприємств